

VII. MIGRACE

Údaje o stěhování poskytuje Českému statistickému úřadu Ministerstvo vnitra ČR z Informačního systému evidence obyvatel¹¹. V roce 2010 bylo zaznamenáno 45 382 případů zahraničního stěhování (o 6,2 tis. méně než v roce 2009), přičemž se snížil počet přistěhovalých a zvýšil počet vystěhovalých z/do zahraničí. Výsledné saldo 15 648 osob je o 45 % nižší než v předcházejícím roce a nejnižší od roku 2003.

V období 2002-2010 zaznamenávala Česká republika nepřetržitě kladné saldo zahraniční migrace. Do roku 2006 se hodnota salda pohybovala v rozmezí 12,2-36,3 tis., když do zahraničí se ročně vystěhovalo 24,1-34,8 tis. obyvatel a naopak přistěhovalo 44,7-68,2 tis. V letech 2007 a 2008 byla bilance zahraničního stěhování ve své výši výjimečně vysoká (83,9 tis. a 71,8 tis.), svůj vliv na to měla mj. příznivá ekonomická situace. V důsledku pozdější krize se počet přistěhovalých snížil (mezi roky 2008 a 2009 až na polovinu), naopak vzrostl evidovaný počet vystěhovalých do zahraničí. V roce 2010 se podle ISEO z ČR vystěhovalo 14 867 osob. Při 30 515 přistěhovalých tak saldo zahraniční migrace v roce 2010 činilo 15 648. Podle údajů Policie České republiky¹² žilo na konci roku 2010 v ČR celkem 425 301 cizinců. Ve srovnání s o rok dřívějším údajem stejného zdroje jde o počet o 8,0 tis. nižší.

Tab. VII.1 Zahraniční migrace, 2002-2010

	2002	2004	2006	2007	2008	2009	2010
Přistěhovalí	44 679	53 453	68 183	104 445	77 817	39 973	30 515
Vystěhovalí	32 389	34 818	33 463	20 500	6 027	11 629	14 867
Objem zahraničního stěhování	77 068	88 271	101 646	124 945	83 844	51 602	45 382
Saldo zahraničního stěhování	12 290	18 635	34 720	83 945	71 790	28 344	15 648

Mezi přistěhovalými i vystěhovalými z/do zahraničí u nás tradičně převládají muži. V roce 2010 z celkového objemu zahraničního stěhování připadlo 27,6 tis. (60,8 %) na muže. Mezi přistěhovalými převládali muži jen mírně (54,3 %), u vystěhovalých markantněji (74,2 %).

Tab. VII.2 Zahraniční migrace podle věku a pohlaví, 2002-2010

	2002	2004	2006	2007	2008	2009	2010
Přistěhovalí							
v tom ve věku: 0 -14	6 416	4 200	3 784	6 537	5 944	4 813	4 750
15-34	22 469	29 077	39 954	62 285	47 860	23 842	17 523
35-49	11 970	14 988	19 330	27 523	18 192	8 144	5 550
50-64	3 381	4 518	4 608	7 096	4 985	2 567	2 096
65+	443	670	507	1 004	836	607	596
Podíl (%) věkové skupiny: 0 -14	14,4	7,9	5,5	6,3	7,6	12,0	15,6
65+	1,0	1,3	0,7	1,0	1,1	1,5	2,0
Průměrný věk migrantů - muži	32,0	33,2	32,3	31,6	30,8	29,8	29,2
- ženy	27,5	30,1	30,8	30,8	29,2	27,6	26,8
Vystěhovalí							
v tom ve věku: 0 -14	1 324	1 167	2 022	1 363	472	535	758
15-34	16 916	19 399	18 212	11 264	2 338	4 243	5 634
35-49	10 385	10 182	10 164	5 629	1 929	4 168	5 367
50-64	3 449	3 826	2 784	1 988	1 034	2 304	2 682
65+	315	244	281	256	254	379	426
Podíl (%) věkové skupiny: 0 -14	4,1	3,4	6,0	6,6	7,8	4,6	5,1
65+	1,0	0,7	0,8	1,2	4,2	3,3	2,9
Průměrný věk migrantů - muži	35,7	35,0	33,5	33,6	39,3	40,9	40,2
- ženy	31,1	30,6	31,8	31,6	33,2	35,1	34,1
Podíl mužů (%) - přistěhovalí	61,9	64,3	61,6	61,0	63,2	57,7	54,3
- vystěhovalí	68,7	69,7	60,8	62,1	66,2	73,3	74,2

¹¹ Od roku 2008 má ČSÚ výhradně tento zdroj, v letech 2005-2007 bylo stěhování týkající se cizích státních občanů přebíráno z Cizinecké policie, v období 2001-2004 byly zdrojem dat o stěhování papírová hlášení o stěhování (Obyv 5-12).

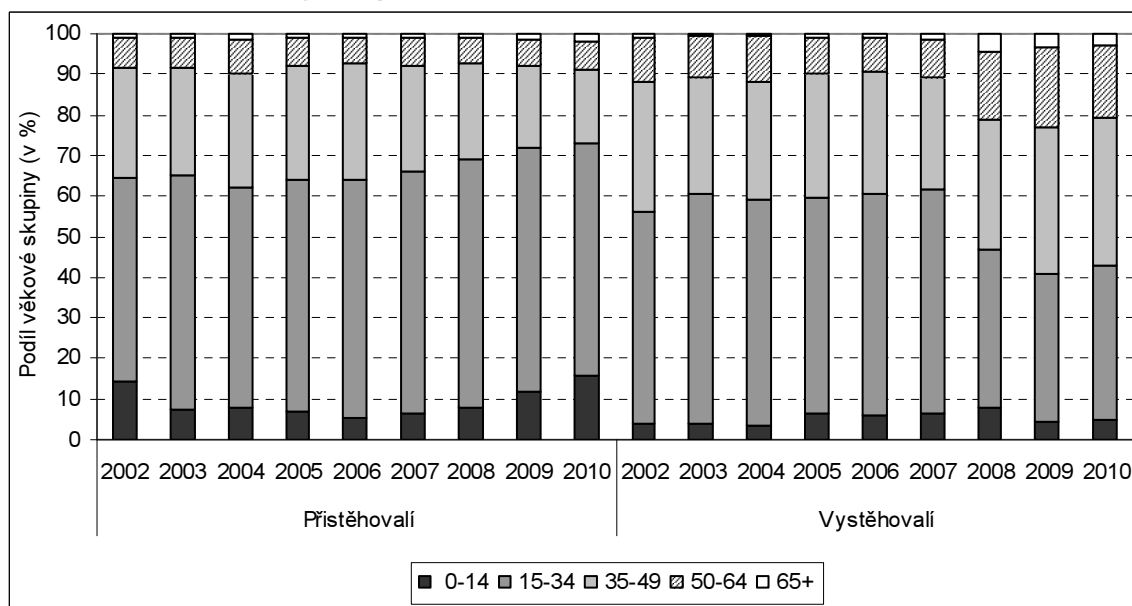
¹² Dostupné na: <http://www.policie.cz/clanek/statistiky-885151.aspx>. Počínaje rokem 2011 zveřejňuje údaje Odbor azylové a migrační politiky MV ČR na <http://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povoleny-pobytem.aspx>.

Nejen skladba zahraniční migrace podle pohlaví, ale také podle věku je velmi odlišná od té, která odpovídá stavu celého obyvatelstva ČR. Výsledky statistiky jsou přitom v souladu s obecně známou skutečností, že převážná část zahraniční migrace v ČR má pracovní charakter¹³. Průměrný věk osob stěhujících se přes hranice republiky je tradičně vyšší u mužů než u žen (na rozdíl od celkové populace, kde je tomu obráceně), přičemž vyšší je u vystěhovalých než u přistěhovalých. Ve srovnání s obyvateli ČR jako celkem jsou zahraniční migranti v průměru mladší (31,5 let proti 40,8 let za populaci celkem v roce 2010).

V obou složkách zahraniční migrace je typicky velmi nízké zastoupení osob starších 65 let věku. U přistěhovalých i vystěhovalých je menší než 5 procent, zatímco v populaci ČR žije aktuálně již 15,5 % osob nad 65 let věku. U vystěhovalých do zahraničí je také výrazně nižší podíl dětské složky (0-14 let). V roce 2010 bylo mezi vystěhovalými 5,1 % dětí (v populaci ČR 14,4 % k 31.12.), mezi přistěhovalými je dětí relativně více.

Majoritní skupinu zahraničních migrantů tradičně tvoří osoby produktivního věku (ve sledovaném období 2002-2010 bylo ve věku 15-64 let 91,5 % migrantů). Dále je patrná koncentrace do užší věkové skupiny 20-34 let, která například u přistěhovalých zahrnuje zhruba jednu polovinu všech imigrantů do ČR. Na podobné úrovni se udržovalo zastoupení 20-34letých osob také mezi vystěhovalými, a to do roku 2007. V posledních třech letech je podíl vystěhovalých připadající na tuto věkovou skupinu nižší (36,5 % v roce 2010) a stejně významné je mezi vystěhovalými i zastoupení věkové skupiny 35-49 let. Změna ve struktuře emigrantů podle věku je spíše důsledkem změny datové základny než reálné proměny charakteru zahraniční migrace v ČR.

Obr. VII.1 Zahraniční migrace podle věku, 2002-2010

Na objemu zahraničního stěhování se v letech 2002-2010 nejvýznamněji podíleli občané Slovenska, Vietnamu, Ukrajiny, Ruska a České republiky, případně Německa a Polska. Zatímco na straně přistěhovalých se na prvních třech místech situace v celém sledovaném období příliš neměnila (i když v posledních letech došlo k výraznějším změnám v absolutním počtu událostí), na straně vystěhovalých se po roce 2007 nově na přední příčky dostali Poláci a naopak se z nich ztratili Ukrajinci i Rusové.

V roce 2010 se do České republiky podle údajů ISEO ze zahraničí přistěhovalo celkem 30 515 osob. Nejvíce bylo občanů Slovenska (5,1 tis.), Ruska (3,7 tis.) a Ukrajiny (3,5 tis.), relativně vysoký byl i počet imigrujících občanů ČR (2,5 tis.) a Německa (2,0 tis.). Také druhým směrem, z republiky do zahraničí, tvořili nejvýznamnější proud zahraničního stěhování občané Slovenska, kterých se vystěhovalo 6,4 tis. a podíleli se tak na celkové emigraci 43,2 %. Další silnější skupinou emigrantů byli v roce 2010 občané ČR (2,4 tis.) a Polska (2,3 tis.), dále občané Německa (1,6 tis.). Celkem se z republiky do zahraničí vystěhovalo 14 867 osob.

¹³ Údaje přebírané z ISEO však informaci o důvodu stěhování neobsahují, důvod stěhování byl uváděn pouze v papírových hlášeníh ČSÚ, která se sbírala před rokem 2005.

Tab. VII.3 Nejčtenější státní občanství zahraničních migrantů, 2002-2010

Státní občanství	2002	2004	2006	2007	2008	2009	2010
Přistěhovalí - 1.	Slovensko	Ukrajina	Ukrajina	Ukrajina	Ukrajina	Ukrajina	Slovensko
2.	Ukrajina	Slovensko	Slovensko	Slovensko	Vietnam	Slovensko	Rusko
3.	Vietnam	Vietnam	Vietnam	Vietnam	Slovensko	Rusko	Ukrajina
Vystěhovalí - 1.	Slovensko	Slovensko	Ukrajina	Ukrajina	ČR	Slovensko	Slovensko
2.	Ukrajina	Ukrajina	Rusko	ČR	Německo	ČR	ČR
3.	Rusko	ČR	Vietnam	Vietnam	Slovensko	Polsko	Polsko
Saldo stěhování - 1.	Ukrajina	Ukrajina	Ukrajina	Ukrajina	Ukrajina	Ukrajina	Rusko
2.	Vietnam	Vietnam	Slovensko	Slovensko	Vietnam	Rusko	Ukrajina
3.	Polsko	ČR	Vietnam	Vietnam	Slovensko	USA	USA

Vzhledem k velmi nízkým (podregistrovaným) počtům vystěhovalých občanů (speciálně ze zemí bývalé Ruské federace) bylo nejvyšší saldo zahraničního stěhování v roce 2010 zaznamenáno s občany Ruska (3,7 tis.) a Ukrajiny (3,4 tis.). Třetí nejvyšší aktivní bilanci měla ČR druhým rokem s občany Spojených států (1,7 tis.), významná byla stále i bilance s občany Vietnamu (1,4 tis.). Bilance zahraničního stěhování občanů ČR byla v roce 2010 téměř vyrovnaná (přírůstek 83 osob). Nemalé hodnoty salda však byly zaznamenány také na straně záporných čísel, zejména v případě stěhování s Polskem (-1,6 tis.) a Slovenskem (-1,3 tis.). Ve srovnání s předcházejícími třemi lety byl evidovaný počet emigrujících občanů Slovenska a Polska v letech 2009 a 2010 podstatně (několikanásobně) vyšší.

Tab. VII.4 Zahraniční stěhování podle státního občanství, 2002-2010

Státní občanství	2002	2004	2006	2007	2008	2009	2010
Přistěhovalí	44 679	53 453	68 183	104 445	77 817	39 973	30 515
z toho občanství: ČR	1 031	2 649	2 058	1 934	1 666	1 774	2 469
Německo	811	1 305	797	1 932	4 308	1 975	2 002
Polsko	1 656	1 752	949	2 329	1 223	858	723
Rusko	2 437	1 972	4 675	6 695	5 763	4 115	3 681
Slovensko	12 967	14 955	6 781	13 931	7 592	5 609	5 086
Ukrajina	10 711	16 290	30 150	39 572	18 731	8 084	3 476
Vietnam	5 679	4 457	6 433	12 332	13 368	2 306	1 422
Vystěhovalí	32 389	34 818	33 463	20 500	6 027	11 629	14 867
z toho občanství: ČR	1 298	1 034	2 075	2 076	2 206	2 279	2 386
Německo	666	648	63	201	2 034	1 802	1 638
Polsko	1 115	1 005	96	96	67	1 974	2 328
Rusko	1 917	656	2 461	930	35	9	11
Slovensko	14 266	21 033	629	802	585	4 167	6 424
Ukrajina	5 749	4 933	17 157	8 670	156	33	44
Vietnam	1 270	770	2 350	1 051	69	37	36
Saldo zahraniční migrace	12 290	18 635	34 720	83 945	71 790	28 344	15 648
z toho občanství: ČR	-267	1 615	-17	-142	-540	-505	83
Německo	145	657	734	1 731	2 274	173	364
Polsko	541	747	853	2 233	1 156	-1 116	-1 605
Rusko	520	1 316	2 214	5 765	5 728	4 106	3 670
Slovensko	-1 299	-6 078	6 152	13 129	7 007	1 442	-1 338
Ukrajina	4 962	11 357	12 993	30 902	18 575	8 051	3 432
Vietnam	4 409	3 687	4 083	11 281	13 299	2 269	1 386

Objem vnitřního stěhování se v roce 2010 meziročně mírně zvýšil, celkem bylo zaznamenáno 240 695 změn trvalého bydliště (u cizinců také dlouhodobého) uvnitř republiky¹⁴, o 7,4 tis. více než v roce 2009, ale např. méně než v letech 2007 a 2008.

Nejvíce případů vnitřního stěhování připadá na kategorii stěhování z obce do obce v rámci okresu (42,0 % v roce 2010). I když se meziročně počet stěhujících se z obce do obce v rámci okresu zvýšil (z 96,4 tis. na 101,2 tis. v roce 2010), z dlouhodobějšího pohledu četnost tohoto typu stěhování klesá, jeho převaha se od roku 2002 snížila z 51,5 %. Druhým významným typem stěhování je stěhování z kraje do kraje (38,1 % v roce 2010), které v posledních pěti letech eviduje každoročně více než 90 tisíc obyvatel ČR. V roce 2010

¹⁴ Jde o evidované změny trvalého pobytu mezi obcemi uvnitř ČR podle zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech. Ve vnitřním stěhování tedy nejsou zahrnuty změny pobytu osob bez splnění ohlašovací povinnosti.

se z kraje do kraje stěhovalo 91 740 osob. Nejméně četným typem vnitřního stěhování bývá tradičně stěhování z okresu do okresu v rámci kraje, ke kterému se v roce 2010 řadilo 47 774 případů.

Tab. VII.5 Vnitřní migrace podle typu stěhování, 2002-2010

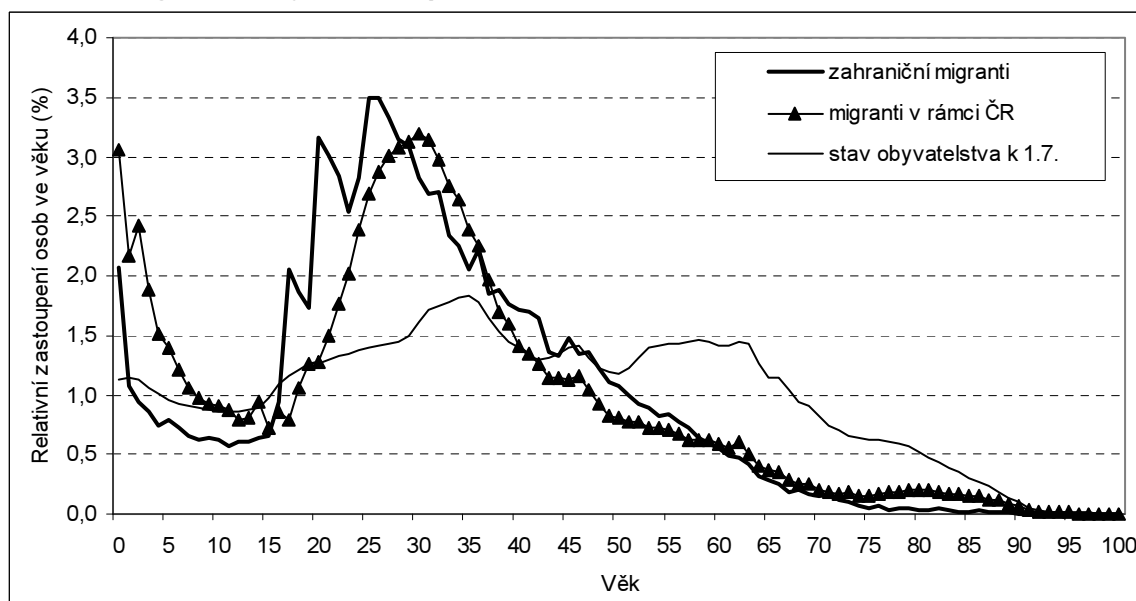
Objem stěhování	2002	2004	2006	2007	2008	2009	2010
Celkem	223 103	216 831	225 241	255 689	250 071	233 262	240 695
v tom: z obce do obce v rámci okresu	114 955	111 841	100 183	109 541	104 713	96 395	101 181
z okresu do okresu v rámci kraje	37 227	37 311	43 700	47 745	47 444	45 002	47 774
z kraje do kraje	70 921	67 679	81 358	98 403	97 914	91 865	91 740

Skladba vnitřní migrace podle pohlaví je na rozdíl od zahraniční více vyrovnaná a plně odpovídá rozložení mužů a žen v celé populaci: ze 49 % jde o muže a z 51 % o ženy. Podobně jako u zahraničního stěhování jsou osoby stěhující se v rámci republiky v průměru mladší než obyvatelstvo jako celek, a to zhruba o deset let. Na rozdíl od jasně rostoucího trendu průměrného věku populace, průměrný věk osob podílejících se na vnitřní migraci se v letech 2002-2010 měnil jen minimálně, kolísal kolem 30,5 roku u mužů a 31,5 roku u žen. Relativně větší váhu než v celkové populaci mají na vnitřní migraci děti do 15 let věku (20,9 % v roce 2010), naopak podstatně nižší je podíl stěhujících se osob, které již dovršily 65 či více let (5,0 %). V porovnání se zahraniční migrací se v rámci republiky stěhuje relativně více dětí a méně osob ve věku 15-25 let, avšak věkové profily obou typů migrace jsou si podobné.

Tab. VII.6 Vnitřní migrace podle věku a pohlaví, 2002-2010

	2002	2004	2006	2007	2008	2009	2010
Migranti podle věku: 0-14	42 357	40 474	43 856	48 065	47 775	46 534	50 397
15-34	108 059	104 122	106 687	121 529	116 903	106 797	103 809
35-49	36 932	37 386	41 069	49 989	50 287	47 447	51 195
50-64	20 327	20 898	21 376	24 166	23 555	21 367	23 324
65+	15 428	13 951	12 253	11 940	11 551	11 117	11 970
Podíl (%) věkové skupiny: 0-14	19,0	18,7	19,5	18,8	19,1	19,9	20,9
65+	6,9	6,4	5,4	4,7	4,6	4,8	5,0
Průměrný věk migrantů - muži	30,5	30,8	30,5	30,6	30,7	30,4	30,6
- ženy	32,0	32,1	31,5	31,3	31,3	31,0	31,3
Migranti podle pohlaví - muži	107 743	103 505	108 765	125 823	123 486	114 528	117 894
- ženy	115 360	113 326	116 476	129 866	126 585	118 734	122 801
Podíl mužů (%)	48,3	47,7	48,3	49,2	49,4	49,1	49,0

Obr. VII.2 Migranti a obyvatelstvo podle věku, 2010

V roce 2010 se na vnitřní migraci v České republice podílely 15,4 % osoby jiného než českého státního občanství. Přestože šlo o nižší podíl, než jaký byl zaznamenaný v letech 2007-2009, ve srovnání s rokem 2002 i 2004 jde o tři až čtyřnásobně vyšší váhu cizinců na vnitřním stěhování. Mezi 37,1 tis. stěhujícími se cizinci opět dominovali občané Ukrajiny (17,6 tis.), druhou významnější skupinu tvořili občané Vietnamu (8,4 tis. stěhování). V relaci k počtu obyvatel daného státního občanství se však nejintenzivněji uvnitř republiky stěhují občané Mongolska a Moldavska, teprve poté Vietnamu a Ukrajiny.

Tab. VII.7 Vnitřní migrace podle státního občanství*, 2002-2010

Státní občanství	2002	2004	2006	2007	2008	2009	2010
ČR	213 220	205 106	202 268	212 933	207 328	191 662	203 588
ostatní celkem	9 883	11 725	22 973	42 756	42 743	41 600	37 107
z toho: Ukrajina	4 797	6 270	12 922	23 094	22 767	18 470	17 575
Vietnam	1 968	1 993	3 377	6 924	7 789	10 834	8 373
Slovensko	844	639	1 382	2 543	2 708	2 457	2 324
Rusko	532	498	1 008	1 926	1 582	1 635	1 669
Moldavsko	229	411	1 115	2 149	1 765	2 027	1 459
Podíl cizinců na vnitřním stěhování (%)	4,4	5,4	10,2	16,7	17,1	17,8	15,4

* výběr a řazení občanství podle pořadí v roce 2010